

In Sliedrecht begon de pilotenzorg eigenlijk pas in Februari 1945. Toen kregen we bericht, dat er een groot aantal Paratroopers van „Arnhem”, piloten, enz. door de linies moesten. De enige weg was op dat ogenblik de route Sliedrecht—Lage Zwaluwe, een weg van ca. 15 km., dwars door de Sliedrechtse Biesbos, over een dam en dan verder de Nieuwe Merwede af, waarlangs verscheidene Duitse machinegeweerposten zaten. Eigenlijk was dit gebied een soort Niemandland, want de Engelsens zaten al maanden langs de Berge Maas, terwijl de Duitse troepen aan de overkant van de Merwede zaten en in Dordrecht, Gorkum, enz. Maar de Moffen voeren wel dikwijls over de Nieuwe Merwede met patrouilleboten.

De eerste drie Tommies werden op Maandag 5 Februari tussen licht en donker door zuster Hans binnengeloodst. We zaten nogal in spanning, want ze waren later dan we verwacht hadden en we waren er nog niet aan gewend! Toen ik ze zag, dacht ik het eerste moment: „Wat krijgen we nu voor landlopers hier.” Ze hadden gescheurde, smerige jassen of overalls aan en kapotte petten. Het waren: Brigadier-General Hackett van de 1st. Airborne Division, Colonel Gr. Warwick, een Schotse dokter en Cpt. Lippmann Kessel, een Zuid-Afrikaanse chirurg. We vonden het ontzettend leuk, na al die jaren eindelijk eens met Tommies te praten. Jammer genoeg bleven ze maar een paar uurtjes en vertrokken ze na het eten. Om juist te zijn: de Generaal had bij Jo. de L.O.-man gegeten. Voor ze vertrokken staken ze zich in uniform, wat een hele metamorfose was! De Brigadier was krijgsgewen gemaakt in Arnhem en lag met 14 wonden, waaronder ernstige, in het hospitaal, toen hij er door de jongens van de Veluwe uitgehaald werd. Lippy, de chirurg, had zijn wonden behandeld. Hij was nu weer genezen, maar zag er zeker 20 jaar ouder uit dan hij was. Na veel avonturen waren ze nu eindelijk op de laatste startplaats! (’s Middags hadden ze nog achter een Moffenauto gesleept met hun fietsen en had een van hen zijn brood geruild met dat van een Mof!)

Jan Staart nam Col. Warwick bij zich in de kano en Hans ging met Lippy. De Brigadier ging apart, door, wat later bleek, de vreemde mening, dat een generaal meer zorg behoeft dan iemand, die lager in rang is.

Na een paar dagen hoorden we, via Jack, de operator, dat Mr. Hackett en Mr. Warwick goed aan de overkant waren aangekomen, maar van Lippy niets.

Toen we ’s Woensdags aan tafel zaten, ging opeens de deur open en daar kwamen Lippy en Hans binnen! De laatsten, die we hier zouden verwachten! Ze zagen er vreselijk uit: spierwit met donkere kringen onder hun ogen en smerig en vuil. Ze hadden een ontzettende reis gehad: de kano liep vol, doordat hij blijkbaar lekte en niet ver van het eind af konden ze het niet meer bolwerken. Ze spraken af, dat Jan Staart met Col. Warwick door zou varen en hulp halen in Brabant en dat Hans en Lippy naar de kant zouden gaan. Daar hebben ze, doornat en koud, de hele nacht en de volgende dag tot ’s nachts 12 uur gezeten. De vorstperiode was nog maar pas voorbij en het was nog koud. Jan Staart had intussen al zijn best gedaan, had overal gezocht en in het donker zelfs met licht gewerkt, maar zonder succes. Zo kwamen ze hier aan, met bevroren voeten, uitgeput en hongerig. Ze waren nl. te voet teruggekeerd, voor zover dat mogelijk was en verder had een schipper hen overgevoerd. Hans is na een lekker warm bad en een warme maaltijd weer vertrokken naar zijn oude adres, maar Lippy was werkelijk doodop en was pas de volgende morgen weer een beetje opgeknappt. De avond van die dag was onvergetelijk. We waren met een man of 11, als ik het goed heb: Lippy, zuster Hans, onze overburen Ad en Alice, 2 vreemden: een dokter en een Mr. in de Rechten, die die avond wilden crossen, Joop, Piet en Greetje, Kees en ik. Het crossen ging niet door, vanwege de storm en toen ontspan zich een hevig debat over het Communisme, meest tussen Lippy en de Mr. in de Rechten. (Deze verdrong een

paar dagen later bij een poging om met slecht weer toch te crossen). Het was een ouderwetse avond, zoals we er velen hadden in de winter van 1943-44 met o.a. Chris en Ger, die inmiddels gevallen zijn. Toen het debat was afgelopen, ging Lippy, die geweldig komiek kon doen, vertellen van de boeren, waar hij alzoog geweest was. We lachten ons tranen! ’t Was half drie, toen we eindelijk naar bed gingen en om drie uur werden we er weer uit gebeld door Jan Staart, die, ondanks de storm en de regen, toch in zijn dooie centje uit Brabant was komen peddelen! Hij was doodop en had een heel zware reis gehad. Hij was heel blij te horen, dat Lippy nog leefde en heeft hem nog dezelfde avond meegevoerd naar de overkant.

Op 13 Februari kwamen er weer 2 Tommies: Cpt. Derek Ridler en Fl. O. Jack Goggin. Ze waren maar even hier in huis en startten toen met als medepassagiers 2 Hollanders (o.a. de dokter, die zijn kans bij ons had afgewacht), en als gidsen Joop en Kees (mijn wederhelft). Deze reis was voorspoedig.

2 Dagen later zouden er 6 Tommies crossen, maar nu had Jack met de overkant afgesproken, dat er een Engelse patrouille de Nieuwe Merwede op zou varen tot de dam en daar de Tommies om ca. 2 uur ’s nachts oppikken, zodat ze maar een deel van de weg gebracht hoefden te worden. De avond werd bij ons doorgebracht, want om 8 uur moest iedereen binnen zijn. Het kleine kamertje, waar we vanwege de kolennod zaten, was tjokvol en stikheet, want de gidsen waren er, de 6 Tommies, zuster Hans, Ad en Alice enz. Om 9 uur luisterden we allemaal naar de B.B.C., waar de Tommies kennelijk van genoten. Er werd keihard Engels gepraat, ’t was maar goed, dat we boven zaten! Het weer was intussen slecht geworden, maar er was geen contact meer mogelijk met de overkant, dus moesten ze toch in ieder geval op de afgesproken plaats zijn. Om ca. half een startten ze, met hun bespijkerde laarzen struikelend over het steile paadje, dat naar de rivier leidde. Het was pikdonker. Toen zuster Hans, die me gezelschap hield nu Kees naar Brabant was, en ik een paar uurtjes geslapen hadden, werd er al weer op de ruiten gekit en daar stond het hele stel weer! ’t Was ca. 6 uur en het begon al aardig licht te worden. Ze waren koud en moe, maar van een borrel knapten ze aardig op. Ze verkleedden zich weer in hun oude plunje en werden toen onder dak gebracht. Twee gingen er naar Ad. twee naar Jo en Dick Davies en Frank Batterbury, 2 R.A.F.-mannen bleven hier. Ze kropen meteen onder de wol. Toen ze uitge-slapen waren, gingen ze hout voor me zagen. Keurig in uniform, wat achteraf bekeken wel erg stom van ons was. ’s Avonds slopen de andere vier weer in het donker de achterdeur binnen. Gelukkig was het weer nu heel wat beter en was de patrouille er. Toen ze een uurtje weg waren, schrokken Piet, Hans en ik, die nog even napraatten, hevige, door het ratelen van een machinegeweer. ’t Leek vlak bij door het zeldzaam stille weer, maar ’t was aan de Kop van ’t Land, waar een Duitse Post was. We zaten wel even in de knijpert, maar gelukkig hoorden we geen Stens terugschieten, en ze zouden heus wel van zich afbijten als ze gepakt werden. Achteraf bleek het schieten op Zwarte Jan en Ben geweest te zijn, die een vergeefse poging deden om terug te komen uit Brabant. Kees en Joop waren ook op de terugweg, maar waren er net door (ze waren met de patrouille meegekomen). Het weekend hadden we voor ons zelf om een beetje uit te blazen, maar Maandag kregen we er weer zes. Het weer was weer niet best en het was hetzelfde liedje. De patrouille was er niet en ’s morgens stond weer het hele stel voor de deur. (gelukkig waren de burens goed). Dit keer bleven Frank Mc. Naught, een Schot van de Paratroop-Commando’s en Harold Riley, ook een Paratrooper. hier. Ze bleven tot Woensdag, maar crossen ging toen niet meer, want de nachten werden te licht door de maan. Het hele stel is toen weer teruggegaan naar hun oude adressen in de Ablasserwaard, waar ze ongeveer twee weken moesten wachten. Toen was onze rust ook weer voorbij en begon het lieve leven weer. Die periode vertrokken er 28 van ons huis en 8 van andere startplaatsen, doordat Kees tot zijn grote spijt jarig was en we die dag geen Tommies konden hebben vanwege de visite. Ze werden in deze periode het hele eind weggebracht, omdat het werken met de patrouille te onzeker was door het weer. Als schippers voeren: Lange Jan, Joop, Kokie en van Wijngaarden, Kees en Albert. Het wordt een te lang en vervelend relaas om in details te treden, maar het belangrijkste is, dat ze allemaal heelhuids aankwamen in Brabant. In totaal vertrokken er van Sliedrecht 48 geallieerden.

Het laatste stel had geluk. Ze startten op Zaterdag 17 Maart en de volgende avond pikten de moffen ongeveer 70 z.g. „wilde vaarders” (bur-

gers, die op eigen houtje over gingen van de honger of voor de razzia’s). Jammer genoeg werd er ook een gids gepikt, Aaïke, die met passagiers en materiaal uit Brabant kwam. Het was zijn 37e crossing en een paar dagen voor het eind van de oorlog werd hij gefusilleerd. Het was toen uit met het crossen, want de lichte maanperiode brak juist aan en toen die voorbij was, gingen alleen de jongens van de Inlichtingendienst door, want de moffen waren erg op hun qui vive. Alle boten moesten de kant op en natuurlijk was het onzin om als Tommy met zo’n risico te crossen, terwijl het nieuws zo denderend was!

Drie weken voor het eind lieten de moffen een groot aantal schepen zinken op de Nieuwe Merwede en kon er helemaal geen kip meer door! Het was een gezellige, maar heel drukke en spannende tijd. Als we weer in ons kleine hokje zaten, tjokvol met soms een internationaal gezelschap (eens hadden we een Amerikaan, een Engelsman, een Noor, een Belg en een Canadees) schrokken we soms hevige als er eenmaal gebeld werd, maar meestal ging de bel 2 of 3 maal, wat „goed” was. En de aanloop was juist geweldig, want alle K.P.-ers en ook de anderen vonden het leuk om eens Engels te parlevinken.

Wat de voeding betreft, waar ik me eerst zo erg over maakte, dat viel erg mee. De „ondergrondse” zorgde voor brood, boter en kaas, als we Tommies hadden. Verder bracht iedere gids, die terugkwam uit Brabant, uniformen, geneesmiddelen, rubberboten en voedsel mee. Het voedsel was speciaal bestemd voor de pilotenzorg en werd hier verdeeld. Ook thee en sigaretten kwamen er mee, die tot Groot-Ammer toe verdeeld werden onder de mensen, die iets uit te staan hadden met de Tommies. ’t Was op ’t laatst een voorpost van Brabant met Engels voedsel en sigaretten.

De kinderen (5 en 3 jaar) vonden al dat Engels gepraat nogal raar en ik was wel eens bang, dat ze buiten iets los zouden laten. Zo zei Aatje eens: „Oh yes, zeggen die mijnheren altijd” en ze riep ook eens: „Thank you” en „Good night”. Maar het is allemaal wonderlijk goed afgelopen. Ook de burens hadden er wel lucht van maar konden natuurlijk niet aan de neus van al die gasten zien, dat het Tommies waren. Het dienstmeisje van de burens keek soms haer ogen uit als er weer zo’n stel schoolers door de achterdeur naar binnen kwam. We hadden tenslotte een hele stapel oude jassen, overalls en petten, die door de kooriersters langzamerhand weer naar de eigenaars getransporteerd werden. Controle tijdens de reis per fiets hierheen hebben ze nooit gehad, wel een keer op het nippertje. De gids of gidses fietste een eindje voor de Tommies, want bij controle ben je er als gids natuurlijk gloeiend bij, terwijl de Tommies hoogstens krijgsgewen gemaakt zouden worden. Gewapend waren de Tommies nooit.

Al deze ondergedoken militairen zullen waarschijnlijk meer reclame voor Nederland maken dan de beste V.V.V., want zij hebben precies gezien, hoe de toestand hier was tijdens de bezetting en hoe de moffen alles vernield of wegroofden. Voor de illegale werkers hadden ze het hoogste respect.

Soms waren ze nerveus vóór de start en aten ze haast niets, zoals Carol, een Amerikaan, die toegaf, dat hij zich erg „shaky” voelde. ’t Was wel te begrijpen, ze moesten door onbekend terrein, in het pikdonker en meestal hadden ze maanden op deze gelegenheid gewacht. Bovendien waren de moffen de laatste weken van het crossen gealarmeerd en schoten ze bij het minste en geringste, zo erg, dat ze zelfs een keer op elkaar schoten bij de Kop van ’t Land.

Al met al was het een gezellige tijd en waren we blij als de nachten weer donkerder werden en er weer „crossers” kwamen. Ondanks de risico’s, die er aan verbonden waren, verlangen we nog dikwijls naar het voorjaar terug.

ZUS.

